

Länsstyrelsen i Västernorrland

Miljöskyddsensheten

Att: Carolin Ryr

871 86 Härnösand

e-post: vasternorrland@lansstyrelsen.se

Ansökan om tillstånd till täkt av naturgrus inom fastigheten Holmsta 1:80 m.fl. i Sollefteå kommun

Sveriges geologiska undersökning (SGU) arbetar för att skapa goda förutsättningar för ett hållbart nyttjande av landets mineralresurser inklusive grus och bergmaterial. SGU är också ansvarig för miljö kvalitetsmålet "Grundvatten av god kvalitet" med därtill hörande mål rörande naturgrus. Detta, liksom miljöbalkens bestämmelser om naturgrus är våra bedömningsgrunder i ärenden som rör täktverksamhet.

Med anledning av att rubricerat ärende har kommit in till SGU på remiss den 8 januari 2015 framförs följande:

SGU:s bedömning

SGU anser att det saknas en seriös undersökning av förutsättningarna för att använda krossat berg istället för naturgrus till flera av de angivna användningsområdena, särskilt i samband med vindkraftutbyggnad. SGU anser att risken för påverkan på befintlig vattentäkt är liten. Redovisningen av befintliga täkter och materialsammansättning är bristfällig.

Grunden för bedömning

Ersättningsmaterial

I kompletteringarna till ansökan står på flera ställen att det inte kan vara aktuellt med en nyetablering av bergtäkt eftersom det inte finns någon tillgänglig information från SGU. Enligt en av miljöbalkens portalparagrafer, 2 kap 2 § MB, är det verksamhetsutövaren som ska ta fram det underlag som krävs för bedömningen i varje tillståndsärende.

SGU har prioriterat att ta fram tematisk information om bergets kvalitet med avseende på olika användningsområden i de mest tätbefolkade områdena samt att sammanställa riktlinjer för olika betongklasser och väglklasser (*Underlag till materialförsörjningsplan i Uppsala län, SGU-rapport 2013:19*). I det aktuella området finns ingen tematisk karta som visar bergets kvalitet med avseende på t.ex. betong men med hjälp av befintliga berggrundskartor, geologisk expertis och de riktlinjer

som finns kan förutsättningarna för lämpligt berg tas fram. En sådan undersökning borde ingå i planeringen för vindkraftverken och ligga till grund för bedömningen av hur stort behovet naturgrus egentligen är.

Användningsområden

I samrådshandlingarna står att det producerade materialet skall användas till betongballast, rörgrav och kabelsand, sandningssand och leksand. Mycket av materialet är tänkt att användas vid utbyggnad av vindkraftparker i Sollefteå kommun (betong till fundamenten).

Betongballast: Möjligheterna att använda krossat berg till betong, helt eller delvis, bör utredas med tanke på den stora vindkraftsutbyggnaden.

Enligt SGUs regionala berggrundsinformation finns i området mer eller mindre omvandlade metagråvackor, graniter och basiska bergarter (gångar och intrusiv). Bandad, glimmerrik metagråvacka lämpar sig generellt inte som betongballast eller som råvara för en högkvalitativ vägballast. Däremot kan det inte uteslutas att lågstrålande graniter eller kraftigt migmatitiserade (omvandlade) metagråvackor, så kallade diatexiter, kan förekomma inom området och dessa kan vara lämpliga för produktion av t.ex. betongballast. Sådana bergarter förekommer bland annat i Sundsvallstrakten.

Rörgrav och kabelsand: I Mark-AMA finns inte kravet att naturgrus ska användas utan endast att materialet ej ska vara skarpkantat och inte större än 8 mm. Naturgrus uppfyller det kravet men det gör även material från bergtäkter om de behandlas på rätt sätt.

Sandningssand: I Trafikverkets kravdokument finns inga krav på vilket ursprung halkbekämpningsmaterialet ska ha utan endast vilken kornfraktion som krävs. Enligt uppgift använder t.ex. Trafikverkets regioner Mitt och Nord betydande mängder naturgrus för halkbekämpning, trots att det enligt SGUs uppfattning inte bör föreligga några egentliga tekniska svårigheter att växla över till helkrossad ballast för detta ändamål. Det är SGUs bestämda uppfattning, vilken grundar sig på såväl miljömål som miljöbalkens utgångspunkter, att kommuner och statliga myndigheter i första hand bör efterfråga helkrossad ballast för halkbekämpning i de fall det är ekonomiskt och tekniskt möjligt.

Materialsammansättning och behov

I bilaga 7 i ansökan finns en karta över befintliga grustäkter i regionen. I kompletteringshandlingarna finns en tabell med information om materialsammansättning för tre av dessa täkter och där SGU är angivet som källa. Av kartvisaren framgår att de förekomster där naturgrustäkter är belägna har följande sammansättning:

Benämning i bilaga 7	Materialsammansättning
Svevia	50% växlande och 50% sand
Helgums grus	50% växlande och 50% sand
Skanska	100% sand
Vägverket	100 % grovt

Denna information stämmer inte överens med tabellen i kompletteringen. Har någon annan källa använts bör det framgå vilken.

Det finns också ytterligare ett tillstånd i samma avlagring som den sökta täkten, 500 m mot nordväst. Denna täkt finns inte med i bilaga 7 eller i kompletteringen.

Inför ett beslut bör länsstyrelsen uppskatta hur mycket naturgrus som kan behövas i regionen och utifrån det bedöma nödvändiga totala uttagsmängder.

Grundvattenförekomst värde för vattenförsörjningen

Det närmast belägna större vattenuttaget i åsen sker vid Österfors samhälle ca 15 km söderut om grustäkten. Avståndet till vattentäkten, samt avlagringens läge vid älven, gör att SGU bedömer risken för påverkan från området för grustäkten på den allmänna vattentäkten som väldigt liten.

I övrigt finns i området runt om grustäkten ett antal enskilda brunnar. Vissa av dessa är grävda och vissa är borrhå. Vad gäller de grävda brunnarna så finns uppmätta nivåer för grävda brunnar belägna på den östra sidan om älven. Dessa nivåer är lägre än nivån i älven. Risk för påverkan från täktområdet på dessa brunnar bedöms av SGU som mycket liten. Istället bör risken för påverkan av ytvatten från älven vara större än en eventuell påverkan från området för grustäkten. På den västra sidan saknas så vitt SGU kan se observationer på grundvattennivån i jordlagren vilket gör det svårt att få en säker bedömning av strömningsbilden och påverkan på jordbrunnar i detta område.

Kontroll av grundvattennivå

För att kunna införa en kontroll av grundvattennivån inom verksamhetsområdet i kontrollprogrammet, rekommenderar SGU att sökanden anordnar en kontrollpunkt för grundvattennivån inom brytningsområdet, eller i nära anslutning till området, förslagsvis i form av ett grundvattenrör.

För att i ett långsiktigt perspektiv bevara möjligheten till uttag av grundvatten så anser SGU att det är bra att ansökt brytningsnivå medför en bevarad omättad zon om 5 m.

Nyckelbiotop

I underlaget omnämns att det finns en nyckelbiotop söder om verksamhetsområdet. Det bör framgå om biotopen innefattar grundvattenberoende ekosystem som är beroende av ett grundvattenutläckage från åsavlagringen.

Beslut i detta ärende har fattats av enhetschef Anna Hedenström.

I den slutliga handläggningen av ärendet har även statsgeologerna Magdalen Thorsbrink, Mattias Göransson och Karin Grånäs, den senare föredragande, deltagit.

Anna Hedenström

Karin Grånäs